

JAKOB VOLČIČ IN NJEGOVO DELO

Zbornik prispevkov in gradiva, uredil Jurij Fikfak, Pazin – Ljubljana, 1988, 262 str.

Ob stoti obletnici smrti Jakoba Volčiča (1815–1888), loškega rojaka, je v sodelovanju dveh ustanov, Inštituta za slovensko narodopisje pri ZRC SAZU v Ljubljani in Zavoda za istraživanje folklorja v Zagrebu, prišlo do izdaje zbornika o njegovem življenju in delu.

Zbornik je nastal prav zaradi premajhnega poznavanja Jakoba Volčiča in njegovega dela ne le na Slovenskem, temveč tudi na Hrvaškem, kjer je kot duhovnik služboval skoraj vse življenje. Zbornik je razdeljen na štiri dele. V prvem so objavljene razprave o njegovem življenju, duhovniškem in preporoditeljskem delu.

Jakob Volčič je bil rojen 14. julija 1815 pri Sv. Andreju nad Zmncem. S tem naj popravim zapisano pomoto glavnega urednika zbornika Jurija Fikfaka, ki pravi, da je bil rojen v Gorenji vasi pri Retečah. Pravilne podatke o rojstvu mu je posredoval loški župnik in so jih drugi sodelavci v zborniku tudi upoštevali.

O Volčičevih študijskih letih piše Branko Marušič. Že kot študent je aktivno sodeloval v ilirskem gibanju. Leta 1842 je bil posvečen v duhovnika in nato je kar triinštirideset let v duhovniški službi deloval v Hrvaški Istri.

O njegovem duhovniškem poslanstvu piše v zborniku Antun Hek. Tako kot večina duhovnikov, ki so v drugi polovici 19. stoletja delovali v Istri, je sprejel nacionalno idejo in hrvaški narod za svoja. Njegova kaplanija v Zarečju, nedaleč od Pazina, je postala središče zbiranja preporoditeljev vse do Volčičeve smrti leta 1888.

Volčičevo osebnost razkriva Anton Trstenjak. Označi ga kot povsem vsakdanjega človeka, na podlagi njegove pisave pa ga razkrije kot drobnjakarsko pridnega in delovnega človeka, nepopustljivega in pokončnega značaja.

V drugem delu sodelavci zbornika Volčiča predstavljajo kot pomembnega zbiralca in zapisovalca raznovrstnega ljudskega izročila in kulturne dediščine. Bil je pionir v zbiranju, registriranju in transkribiranju glagolskih napisov in rokopisov. Sam se je učil glagolice in poleg bratov Mažuranić je bil edini, ki je v drugi polovici 19. stoletja znal brati glagolico v kurzivni pisavi. V njegovih originalnih rokopisih je ohranjenih mnogo prepisov s spomenikov, ki so jih uničili vreme, pa tudi neznanje in malomarnost ter protislovanska politična mržnja v tedanji Istri.

Pomemben je bil njegov prispevek k poznavanju istrskih dialektov. Alojz Jembrih pravi, da njegovo delo na dialektološkem področju ni bilo tako obsežno, vendar je bil v času, ko se je slavistika kot znanost šele formirala in utrjevala, njegov trud v tej smeri dragocen kamenček pri spoznavanju jezikovega južnoslovenskega mozaika, še posebno istrskega.

Največ je Volčič zbral in zapisal pregovorov in rekov, ki jih je kot ostale zapise največ objavljval v slovenskih časopisih: v Koledarčku slovenskem, Slovenskem glasniku in Bleiwei-

sovih Novicah in kasneje tudi v hrvaški Narodni slogi. Objavljenih pregovorov in rekov Volčič ni sistematiziral in klasificiral. Pri nekaterih je pripisal slovenski, nemški, latinski, redko tudi češki ali italijanski prevod in kratko razlago. Včasih je zabeležil tudi kontekst, v katerem so pregovor izgovarjali. Bil je tudi vztrajen in marljiv zapisovalec ljudske poezije. Ljudske pesmi so mu bile dokument o življenju in ogledalo narodove duše.

Volčič je bil človek svojega časa. Spodbudo za zbiranje je dobil od Stanka Vraza, nanj pa je vplival tudi Vuk Stefanović Karadžić. Pesmi je zapisal tako, kot jih je slišal, z željo, da bi nič ne bilo ponarejeno in bi se čim bolj verno skozi jezik in lepoto stila odrazila istrska narodna duša. Škoda je, da so zapisom redko dodani komentarji, ki opozarjajo na način prepevanja ali izvedbe.

Maja Bošković-Stulli pravi, da je bil tudi prvi in nekaj časa edini zbiralec istrskih ljudskih pripovedk. Tudi v teh zapisih je ohranil enostavnost in avtentičnost izvirnega pripovedovanja, brez dodajanja in lepševanja, brez umetnega ustvarjanja atmosfere, kar so radi delali kasnejši zapisovalci.

V njegovih zapisih, ki so jih objavljale zlasti Novice, najdemo v rubriki »Narodni običaji« tudi opise nekaterih šeg in navad. Tako je Volčič opisal cerkveni obred, ki je potekal v

domaćem jeziku in ne v latinščini, objavil je nekatere formule, ki so jih Istrani uporabljali v vsakdanjem sporazumevanju, pisal pa je tudi o nekaterih svatbenih šegah in narekovanju.

V tretjem delu zbornika so objavljene njegovi zapisi pregovorov in rekov, ljudske poezije in pripovedk. Istrske prislovice je, kronološko, kot so izhajale v slovenskem časopisju, uredil Vilko Endstrasser. Sledi mu antologijski izbor ljudskih pesmi pod naslovom Silvisohé, ki jih je uredila Tanja Perić-Polonijo, ter izbor ljudskih pripovedk v obliki, kot jih je zapisal Volčič sam. Za zbornik jih je uredila Maja Bošković-Stulli.

V četrtem, zadnjem delu zbornika je objavljena bibliografija njegovih prispevkov v slovenski in hrvaški periodiki, seznam pesmi po prvem verziju ter katalog njegove glagolske zapuščine.

Ob pregledu zbornika vidimo, da je bil v svojem času resnično mnogostranski kulturni delavec, ki pa je, predvsem zaradi lastne želje, da ostane anonimni, bil izven ozkega kroga sodelavcev in prijateljev skoraj nepoznan. Tudi zato sta ponovno ovrednotenje njegovega dela in izdaja zbornika vredna pohvale.

Mojca Ferle